

MASONIC REGISTER

SYMBOLICAL HISTORY OF

Alex. F. CLARK.
F. AND A. M.

MASTER MASON.

RISE SUN LODGE
 JUNE 29th 1874.

*This is to certify that Alex. F. Clark
 whose signature appears upon the margin
 as his own handwriting has been regularly
 Initiated as an Entered Apprentice, raised
 to the Degree of a Fellow Craft, and raised
 to the highest Degree of a Master Mason,
 and that he is now a member of
 Rising Sun Lodge, No. 128
 located at Saratoga Springs, N.Y.
 and in accordance with the laws of
 all Brethren and Fellow Crafters
 deferred upon the table.*

*W. M. [Signature]
 S. W. [Signature]
 J. W. [Signature]
 J. [Signature]*

*This is to certify that
 he is a good and regularly constituted Lodge
 of Ancient Free & Accepted Masons, working
 under a Charter from the Most Worshipful
 Grand Lodge of
 of which it is a member.*

CALLED FROM LABOUR
 TO REPRESENT
 A.D. A.L.
 AGED

TEMPERANCE, FORTITUDE,
 COURAGE, JUSTICE.

INITIATED
 AS AN
 ENTERED
 APPRENTICE
 A.D. [ ]

PASSED
 TO THE
 DEGREE OF
 FELLOW CRAFT
 A.D. [ ]

Entered this
 Day of
 A.D. [ ]

Entered this
 Day of
 A.D. [ ]

història

La maçoneria es consolida a les comarques gironines. En poc més d'un any s'han obert tres nous tallers a Figueres, Palafrugell i Tossa de Mar

LA MAÇONERIA A LES COMARQUES GIRONINES

ASSUMPTA MARTÍNEZ > TEXT

Llum, Pedra Tallada i Vitalis, a Figueres, Palafrugell i Tossa de Mar, respectivament, són les noves lògies instal·lades recentment a la província de Girona. I és que dels anys 80 ençà la maçoneria s'ha anat recuperant de la ferotge persecució a què la va sotmetre el franquisme, i actualment ja ha normalitzat la seva situació. Amb tot, anys de difamacions i persecució no s'esborren amb facilitat, i encara són moltes les incògnites que corren per l'imaginari col·lectiu d'una societat per a la qual la maçoneria segueix sent en el millor dels casos una gran desconeguda.

>> *Registre maçònic publicat a Cincinnati, Ohio (EUA), el 1876.*

>> Interior del temple de la lògia Pedra Tallada, de Palafrugell, taller que manté les seves reunions en una sala cedida per l'emblemàtic Centre Fraternal de la població.

>> La Bíblia amb l'escaire i el compàs, a la lògia Llum de Figueres.

Considerada per alguns com una secta, per altres com una societat secreta i coneguda a fons per ben pocs, la veritat és que sobre la maçoneria corren mil i una idees rocambolesques i poques certes. I, tot sigui dit, que es tracti d'una societat no secreta però sí molt discreta no l'ajuda gaire a treure's de sobre algunes de les disfresses inadequades amb què des de la ignorància o la mala intenció se l'ha anat bastint.

Com els peixos l'aigua, la maçoneria necessita un entorn de llibertat per arrelar al territori. Per això, en tractar-se d'una societat essencialment no dogmàtica, la seva relació amb els règims totalitaris ha estat sempre nefasta; va ser el cas a l'Estat espanyol durant la dictadura franquista. I és que el règim va fer de la maçoneria un dels seus principals cavalls de batalla, i la va perseguir amb contundència, sobretot a partir de l'aprovació de la llei del 1940. Per aquest motiu, els maçons espanyols es van veure obligats a sobreviure a l'exili, especialment en països llatinoamericans, com Mèxic.

Després de la mort del dictador, i un cop iniciada la transició democràtica al país, la maçoneria va encetar els tràmits per ser de bell nou legalitzada

a l'Estat, fita que finalment assolí l'any 1979; a partir de llavors va anar ampliant la seva discreta presència al territori de forma lenta, però constant.

I és que la democràcia va ser rebuda per la maçoneria com la primavera, i de mica en mica es van anar obrint nous tallers arreu. A Girona, nucli maçònic especialment destacat des de principi del segle XIX, s'hi van instal·lar la lògia Humanitas Gerundensis, adscrita a la Gran Lògia Simbòlica Espanyola (GLSE), l'any 1977; la lògia Sant Jordi, fundada l'any 1978 a Perpinyà i adscrita a la Gran Lògia d'Espanya (GLE), el 1980; la lògia Llum de la Terra, adscrita a l'Obediència Mixta Internacional Dret Humà, el 1981, i la lògia Jason, també adscrita, com la Sant Jordi, a la GLE, el 1984. Posteriorment, vers l'any 2000, es va establir a la ciutat la lògia Nahman, adscrita a la GLE, i l'Obediència Gran Orient de Catalunya (GOC), fundada l'any 1989, té també presència a Girona amb la lògia Canigó.

La democràcia va ser rebuda per la maçoneria com la primavera, i de mica en mica es van anar obrint nous tallers arreu

Els nous tallers

Ara fa un any, el 27 de febrer de 2010, s'inaugurà a Figueres un nou taller maçònic: la lògia Llum, amb la qual el GOC –obediència mixta que es defineix com «la primera potència maçònica sobirana de caire liberal i adogmàtic de la nació catalana»– s'establia per primera vegada a la capital altempordanesa, on ja hi havia les lògies Canigó, fundada el 1982, i Llum d'Escòcia, en funcionament des de fa aproximadament set anys, ambdues adscrites a la GLE –d'exclusivitat masculina–, l'única obediència regular d'Espanya, consagrada a Madrid l'any 1982 i hereva del llegat històric del Gran Orient Espanyol (GOE).

Però tornant a Llum, cal destacar que la cerimònia d'inauguració –o d'*encesa de llums*, en llenguatge maçònic– va estar dirigida per l'actual gran mestre del GOC, Antoni Castillo; i també hi va assistir, entre altres, una representació de la francesa Grande Loge Traditionelle et Symbolique Opéra. En el transcurs de la inauguració es va afirmar: «A partir d'ara queda definitivament consolidat un punt neuràlgic per al desenvolupament de la maçoneria catalana en la comarca de l'Alt Empordà i els seus voltants».

Pel que fa a la lògia Pedra Tallada, de Palafrugell, es troba adscrita a

>> Detall de la lògia Llum, de Figueres, en què es pot veure la taula del venerable mestre, l'encarregat de dirigir el taller.

la Gran Lògia Simbòlica Espanyola (GLSE-GOEU), fundada el 1980 i amb seu a Barcelona, que permet als seus tallers escollir si volen ser d'exclusivitat masculina, femenina o mixtos. La lògia Pedra Tallada, que ha optat pel model mixt, es va crear l'octubre del 2009, però la seva inauguració oficial –d'encesa de llums i aixecament de columnes– no va tenir lloc fins al 17 de juliol de l'estiu passat. L'acte, en el qual van participar més d'un centenar de maçons, es va celebrar a l'Hotel Garbí, a Calella de Palafrugell, i va estar presidit pel gran mestre de la GLSE-GOEU, Jordi Farrerons, i pel de la Gran Lògia de Catalunya i Balears, Vicenç Abellán, entre altres.

Aquesta nova lògia, creada a iniciativa de maçons de Barcelona i Perpinyà amb segona residència a l'Empordà, té una vintena de membres i està presidida pel venerable mestre Joan Francesc Pont. El seu lloc de trobada és el Centre Fraternal de la localitat, espai emblemàtic per a aquesta germanat, que ja en el passat, de 1888 a 1936, havia estat seu d'una altra lògia, la Luz.

La lògia de Tossa de Mar pertany a la GLE i ha estat batejada amb el nom de Vitalis. Integrada per una quinzena de membres, va obrir les seves portes –igual que les dues anteriors– fa aproximadament un any.

La maçoneria a les comarques gironines

Com dèiem, per arrelar en un territori la maçoneria necessita llibertat, tant política com de pensament; per això, si mirem enrere en el temps, trobem que no fou fins a l'esclat de la guerra del Francès (1808-1814), en què s'obrí la porta a l'entrada de la maçoneria bonapartista, que a l'Estat arrelà amb certa facilitat la maçoneria, molt perseguida en etapes anteriors, per la Inquisició, per exemple.

Per tant, va ser durant l'ocupació francesa que Girona, i en menor mesura també Figueres, esdevingué un destacat puntal maçònic a la província. Durant aquest període es crearen les primeres lògies –Napoléon le Grand (Girona, 1811-1813) i Les Amis de la Réunion (Figueres, 1812-1813)–, integrades quasi exclusivament per francesos, fet que obligà al seu tanca-

ment quan els esdeveniments bèl·lics van forçar la retirada napoleònica.

Amb tot, després de la Revolució del 1868, *la Gloriosa*, en què s'inicià un període democràtic –que va incloure la proclamació de la Primera República (1873-1874)–, la maçoneria va viure per primera vegada a l'Estat un autèntic període d'esplendor, i tant Figueres com Girona van ser de bell nou les primeres ciutats on es fundaren tallers maçònics. Figueres va acollir dues lògies: Luz de Figueras, fundada el 1880, i que ja el 1881 tenia 65 membres –entre els quals hi havia Agustina Taberner, l'única dona del grup i esposa del pintor Josep Blanquet, també integrant de la lògia–, i Abdó Terradas, fundada el 1892. Pel que fa a Girona, el 1881 s'hi va instal·lar la lògia Unión, amb 35 membres.

Cal insistir que les dues darreres dècades del segle XIX, arran de l'adveniment d'un període polític de tarannà tolerant, es produí un *boom* realment espectacular de creació de noves lògies que a les comarques gironines –a excepció del Ripollès, zona de carlins, on la maçoneria no va tenir cap presència– es va traduir en una àmplia distribució de tallers maçònics arreu del territori.

A més de Figueres, a l'Alt Empordà es crearen lògies a l'Escala i Portbou, i fins i tot es van obrir triangles a pe-

El lloc de trobada de la lògia Pedra Tallada és el Centre Fraternal de Palafrugell, espai emblemàtic que ja en el passat havia mantingut forts vincles amb la maçoneria

Les lògies: obediència i organització. Tres casos diferents

Ja hem dit que les lògies Pedratallada, Llum i Vitalis pertanyen a diferents *obediències*. La primera, a la Gran Lògia Simbòlica Espanyola (GLSE); la segona, al Gran Orient de Catalunya (GOC), i la darrera, a la Gran Lògia d'Espanya (GLE).

Però què són exactament les obediències? Doncs són els diferents dialectes amb què s'expressa el fet de la maçoneria. Totes les obediències persegueixen la mateixa finalitat –el perfeccionament individual i el de tota la humanitat–, en línies generals, comparteixen també una simbologia similar, però mantenen diferències importants, com per exemple el fet de ser mixtes o no. La GLE, l'única obediència regular de l'Estat espanyol, és estrictament masculina i no accepta dones a les seves lògies. En canvi, el GOC és mixt. I la GLSE permet als seus tallers que escullin ser d'exclusivitat masculina, femenina o mixtos. Una altra diferència que cal destacar és de caire ideològic: el GOC, a diferència de la GLSE i la GLE, es defineix com l'única potència maçònica nacional catalana i, a banda dels objectius propis de la maçoneria, té en compte el fet diferencial català.

Al capdavant de cada obediència hi ha el *gran mestre*, l'autoritat suprema i cara visible de la germandat, la persona que, entre altres funcions, és responsable de donar la cara públicament: atendre els mitjans, concedir entrevistes, etc. Actualment, el gran mestre del GOC és Antoni Castillo; el de la GLSE, Jordi Farrerons, i el de la GLE, Josep Maria Albouy.

D'altra banda, mentre que el GOC es regeix pels principis del ritu escocès antic i acceptat, la GLE –com la GLSE– és una obediència multiritual, és a dir, permet a les seves lògies escollir el tipus de ritu que volen practicar: emulació, escocès antic acceptat, escocès rectificat, francès modern, etc., tot i que el més habitual sol ser també l'escocès antic i acceptat. Així sí, el gran mestre ha de donar el seu vistiplau al ritu escollit per cada lògia, la qual es compromet a seguir-lo en tot moment.

Així doncs, la lògia Llum, de Figueres, que pertany al GOC, segueix el ritu escocès antic i acceptat, mentre que el taller Pedra Tallada, de Palafrugell, que pertany a la GLSE, ha optat pel ritu francès modern; i Vitalis, de Tossa de Mar, que pertany a la GLE, segueix el ritu d'emulació.

El tipus de ritu està estrictament relacionat amb la manera com es desenvolupen les sessions maçòniques que manté cada lògia, i, malgrat les semblances, cada ritu estableix –en major o menor mesura– formes de procedir diferents.

Cada una de les lògies –també anomenades *tallers*– s'adscriu a una obediència concreta, i totes tenen una estructura similar: estan integrades per *aprenents*, *companys* i *mestres*, al capdavant dels quals hi ha la figura del venerable mestre.

Físicament, prop de l'entrada, flanquejada per dues columnes i situada a l'oest, trobem la taula del mestre que fa les funcions de *vigilant primer*, encarregat de tenir cura dels companys. A la banda dreta, situada al sud, hi ha la taula del mestre que fa les funcions de *vigilant segon*, encarregat de tenir cura dels aprenents. En aquesta mateixa banda dreta s'ubiquen els seients dels mestres i dels companys, i davant per davant, a la banda nord, els seients dels aprenents. Al fons de l'estança, a l'est, es troba la taula del venerable, càrrec anual, que és l'encarregat de dirigir la lògia i tenir cura dels mestres. Al centre hi ha les tres columnes, entre les quals se situa una taula amb l'escaire, el compàs i el llibre sagrat (la Bíblia, l'Alcorà, etc.). I és que un dels requisits que es demanen a l'hora de ser acceptat en una lògia és creure en un ésser superior o ens suprem, en un principi generador, independentment del nom que se li vulgui donar, i que la fraternitat anomena genèricament Gran Arquitecte de l'Univers.

Un dels símbols més típics, a banda de l'escaire i el compàs, és també la pedra sense treballar o bruta, que simbolitza l'aprenent, i la pedra ja polida o tallada, que simbolitza la perfecció personal a què aspira la maçoneria. A aquesta perfecció els maçons s'hi van aproximant de mica en mica, a mesura que van assolint els diferents graus. En total n'hi ha 33. Assolir un grau és com superar una limitació: deixar enrere la supèrbia, l'egocentrisme, el fanatisme, la ignorància, la vanitat, la superserbia... Assolir un grau és apropar-se una mica més a la perfecció personal que es persegueix. I aquesta perfecció es va assolint progressivament a través de les reunions maçòniques, anomenades *tingudes*, en què es tracten temes diversos, excepte dos, dels quals està prohibit parlar a fi d'evitar controvèrsies innecessàries: política i religió.

A la maçoneria s'hi entra bé per *coaptació* –és a dir, un maçó proposa d'ingressar-hi a algú que no ho és, però que li sembla que reuneix les condicions necessàries per ser-ho–, o bé perquè la persona interessada es posa en contacte amb la lògia.

Quan algú que ha estat maçó vol abandonar definitivament la germandat simplement ha de presentar un document conforme se'n vol donar de baixa. D'altra banda, si el que vol o necessita és abandonar la maçoneria activa, però vol seguir-hi vinculat, senzillament adquireix la condició de *dorment* en deixar d'assistir a les reunions, que solen tenir una periodicitat mensual i se solen cloure amb un sopar fraternal.

>> Un dels senzills panteons maçonics –de final del segle XIX– en forma de triangle de l'antic cementiri civil de Figueres, integrat actualment al cementiri municipal.

>> Detall d'una de les tombes maçoniques de l'antic cementiri civil de Figueres.

tits pobles com Cabanes, Garriguella i Pau, i també a Llançà. Al Baix Empordà hi va haver tallers a Calonge, Palafrugell (la ja esmentada Luz, fundada el 1888), Sant Feliu de Guíxols i Palamós. Tant a la Cerdanya com a la Garrotxa hi va funcionar una única lògia, ambdues en actiu des del 1881. Al Gironès es van instal·lar tallers a Girona, Cassà de la Selva i Llagostera. Al Pla de l'Estany hi van funcionar tres lògies, totes tres a Banyoles. I a la Selva es van establir lògies a Blanes, Breda, Sant Hilari Sacalm, Santa Coloma de Farners, Tossa de Mar –on entre 1894 i 1897 va estar en actiu un grup maçonnic anomenat El Esfuerzo, sorgit a l'empara de la lògia madrilenya El Progreso– i Vidreres.

Amb tot, cal destacar que de totes aquestes lògies, les úniques realment importants van ser les de Girona, Figueres, Palamós –on apareix afiliada Conxita Llach, que, junt amb la figuerenca Agustina Taberner, forma el duet de les dues úniques dones que participaren en la maçoneria gironina d'aquest període– i Portbou.

D'altra banda, tota aquesta efervescència maçonica va frenar en sec

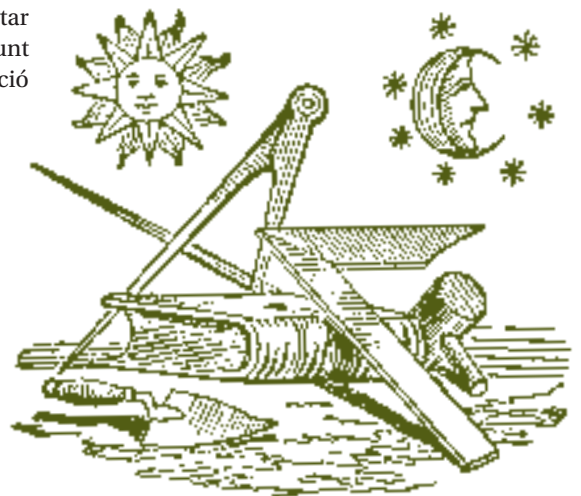
quan es produí l'anomenat *desastre del 98*, és a dir, quan Espanya va perdre Cuba i Filipines, les seves darreres possessions a ultramar. Com que la germandat havia defensat inequívocament la llibertat religiosa, política i educacional tant al país com a les colònies, alhora que s'havia mostrat a favor de la igualtat entre insulars i peninsulars, entre blancs i negres, i havia advocat per l'abolició de l'esclavatge, quan va tenir lloc el *desastre* se la va acusar obertament de ser-ne la principal culpable, motiu pel qual els maçons peninsulars van ser perseguits fins a l'extrem que finalment van optar per autodissoldre's; es posava així punt final a una etapa de gran consolidació en el territori.

Després de la Revolució del 1868, la Gloriosa, s'inicià un període democràtic i la maçoneria va viure per primera vegada a l'Estat un autèntic període d'esplendor

Au Fènix, renéixer de les cendres

La maçoneria espanyola es va anar refent lentament del fort cop rebut el 1898, i durant els primers anys del segle XX es va produir un ressorgiment moderat de noves lògies, limitat, en el cas de les comarques gironines, a tan sols sis poblacions: Figueres i Girona, per descomptat, i també Blanes, Maçanet de Cabrenys, Sant Feliu de Guíxols i Oix.

A Figueres es reactivà com a triangle, l'any 1923, Luz de Figueras; el 1924 ja esdevingué lògia i, després de dos anys de tancament forçat, va tor-

>> Taula del venerable mestre de la lògia Pedra Tallada, de Palafrugell, en què es pot veure l'espasa flamígera, el mandil, el collar del càrrec i els guants del ritu francès, disciplina seguida per aquest taller.

nar a funcionar ininterrompudament del 1926 al 1936. A Girona, en canvi, la maçoneria no va reprendre la seva activitat fins al 1931, amb la fundació del triangle Álvarez de Castro, que es convertí en lògia, en augmentar-ne el nombre d'inscrits, l'any 1934, i que va estar en actiu –com la lògia figuerenca i tantes altres– fins a l'esclat de la Guerra Civil, l'any 1936.

A partir del 1939, amb la victòria del bàndol franquista, la maçoneria va començar a ser perseguida de forma ferotge i quasi malaltissa, amb especial contundència –com ja hem dit– a partir de l'aprovació de la llei de l'1 de març de 1940, mitjançant la qual s'assimilava la maçoneria al comunisme. Per tal d'aplicar aquesta nova llei, el règim va crear fins i tot un nou òrgan: el Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme, que es va mantenir en actiu fins al 1963, en què va ser substituït pel Tribunal d'Ordre Públic.

>> Taula parada per a un dels banquets solsticials que celebra la lògia Pedra Tallada, adscrita a la GLSE-GOEU i inaugurada l'any passat.

Així les coses, la germandat es va veure obligada a reduir a zero la seva activitat a la península, i no s'establí novament a l'Estat espanyol fins a la caiguda de la dictadura.

Reconeguda oficialment el 1979, des dels anys 80 fins avui aquesta germandat no dogmàtica i discreta –que no secreta–, els membres de la qual tenen prohibit fer-ne proselitisme, ha tornat a arrelar al territori, i apareix inscrita en el registre d'associacions de la Generalitat de Catalunya.

I és que el seu tarannà discret no impedeix que totes les grans obediències disposin de llocs web on donen a conèixer els seus principis, ritus, història i lògies adscrites –tant les antigues com les de creació recent–, entre altres informacions d'interès; i també estan presents a les xarxes socials.

Assumpta Martínez
és periodista.

El 1881 es va establir a Girona la lògia Unión, amb 35 membres

Per saber-ne més

SÀNCHEZ I FERRÉ, Pere. *La maçoneria en la societat catalana del segle XX (1900-1947)*, Edicions 62, Barcelona, 1993.

CLARA RESPLANDIS, Josep. *Els fills de la llum: els francmaçons de les comarques gironines (1811-1987)*, Vallès Ed., Figueres, 1988.

www.granorient.cat
www.gle.org
www.glse.org